SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXXI. (25)
No. (štev.) 15

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
13. aprila 1972

Razvoj, gospodarstvo in politika

Prav te dni se odigrava dvoje nadvse važnih mednarodnih zborovanj, od katerih vsaj v neki meri zavisi bodočnost celotnega človeštva po eni strani, po drugi pa ljudstev latinske Amerike. To dvoje zborovanj je zasedanje Organizacije Združenih narodnov za trgovino in razvoj (UNCTAD), katere predstavniki so se zbrali v Santiago v Čilu, in pa generalna skupščina Organizacije ameriških držav (OEA).

Zasedanja UNCAD, ki naj bi preučevala zlasti položaj nerazvitih držav, in kako jim pomagati na mednarodnem polju z pomočjo in po trgovskih kontraktih, so zadnje čase prinesla kaj malo zadovoljstva tem narodom. Sklepi Organizacije so skoraj vedno pogojni, se malo izpolnjujejo in so večinoma odvisni od dobre volje razvitih držav. Tudi od sedanjega zaseđanja ni pričakovati bistvenih sprememb. Le ob vsaki priliki zasedanja se opazi večjo povezavo držav v razvoju, pa tudi vedno bolj kritičen socialni in gospodarski položaj velikih predelov sveta.

Nerazumevanje bogatejših držav se ne kaže le v pomanjkanju finančne ali gospodarske pomoči, temveč se bolj opaža in prinaša hujše posledice v trgovskih odnosih, ki nikdar ne slonijo na medsebojni enakopravnosti. Kot je pred kratkim dejal argentinski katoliški ekonomist dr. Vicien: „Mi ne zahtevamo ne miloščine ne darov, ampak le to, da nam naše izdelke in pridelke pravično plačajo.“ Kakšni bodo zaključki zasedanja v Santiagu in v katero smer se bo obrnil razvoj v bodoče je sicer težko prerokovati. Vendar prevladuje v gospodarskih krogih nerazvitih narodov težak pesimizem, ki ga je bilo opaziti na pripravnih zasedanjih skupine “77” (t. j. 96 nerazvitih držav) in njenega ožjega kroga “24” v Caracasu, Venezuela prav zadnje dni.

Drugo, ne manj važno, pa bolj razburkano zasedanje, je v skupščini Organizacije ameriških držav v Washingtonu. Važno je prvič zaradi posebnih političnih situacij v posameznih državah, pa tudi zaradi trenutne napetosti ki vlada med nekaterimi članicami organizacije.

Veliko politično (kot gospodarsko) nesodelovanje, ki ga lahko opažamo med ameriškimi državami ni le izraz današnjih posebnih položajev, temveč v mnogih primerih predstavlja le višek dolgoletnega razvoja. Pomanjkanje resnih rešitev medsebojnih problemov nima svojega izraza toliko v nemoči, kot v pomanjkanju pripravljenosti da se problemom resno pogleda v obraz, in v pomanjkanju namena do resnega sodelovanja, do skupnih akcij, ki bi edine zagotovile uspeh.

Med samimi ameriškimi državami ki, razen ZDA, spadajo v sklop nerazvitih držav, se v celotnem zgodovinskem procesu opaža trenje, iskanje po prevladi, poskusi vsiljevanja lastnega mnenja, itd. V tem smislu izgledajo protesti zoper nadvlado ZDA nesmisel, ko se ob vsaki priliki enakega vzorca skušajo posluževati nekatere manjše države.

Vendar je res, da ZDA, ki naj bi vodile to skupino držav, prav zadnje čase nimajo definirane politike do latinske Amerike. Najsibo zaradi važnejših problemov v drugih delih sveta, najsibo zaradi nezanimanja za svoje najbližje sosede, dejstvo je (in ameriški državniki ga sami priznajo), da so medsebojni odnosi med ZDA in državami latinske Amerike na kritični točki, verjetno v najslabšem stanju v dolgih letih.

Ni treba tu gledati na posebne probleme, kot npr. zadnja afera o ITT v Čilu, katero ta država namerava razviti na zborovanju, niti problem povratka Kube v organizacijo, ali napetosti ob nedovoljenem ribarjenju ameriškega ladjevja v kontinentalnih vodah posameznih držav. Ne. To ima svoj pomen, a je le izraz celotne pomanjkljivosti. Bistvo je v tem, da zadnja leta, praktično od Kennedyja dalje (in delno tudi v njegovem obdobju), ZDA nimajo začrtane jasne politike do južnega dela kontinenta.

Na to je tudi opozoril glavni tajnik Organizacije ameriških držav, Galo Plaza, na začetnem zasedanju v Washingtonu, in v tem vidi glavni vzrok za zrahljane ali poostrene odnose.

V trenutku ko se v Čilu bije borba za ali proti svobodi, ko ves južni kot pretresajo eksplozije prevratnosti in terorja, ko v marsikaterih državah notranja napetost dosega že prenevarne stopnje, je rešitev „iz vrha“ nujno potrebna. Napaka je sicer z obeh strani, to je treba priznati. Kot ZDA ni definirala svoje kontinentalne politike, tako države niso izrekle še svoje linije medsebojnih donosov. Posamezni poskusi v tem smislu so le še v povojih.

Vendar, trenutek je odločilen. Zaradi posebnih okoliščin, ki spravljajo v nevarnost demokratične ustanove celotnega kontinenta, je nujna takojšnja rešitev vsaj v principu.

Če bo to iskanje rešitev slonelo na medsebojnem spoštovanju in iskrenosti, potem, in le v tem primeru, je nekoliko lepša bodočnost kontinenta zagotovljena. V nasprotnem primeru pa se lahko primeri Kube in Čila ponavljajo v nedogled na tem delu sveta.

VEJE ISTEGA DEBLA SMO, NA ISTEM KRAJU SO NAŠE KORENINE, ISTI SOK SE PRETAKA PO NAS

GOVOR PISATELJA KARLA MAUSERJA NA 17. SLOVENSKEM DNEVU

Dragi sorojaki in prijatelji!

Slovenski dan obhajamo. Hudo napak bi bilo, če bi ga praznovali le zavoljo domotožja, iz sentimentalnega občutja, zakaj bistvo slovenskega dneva je vendarle poživljanje našega narodnega ponosa in poživljanje volje, da tudi na tujem ohranimo vse, kar smo od doma prinesli v emigracijo.

To je praznik vere v sebe in praznik vere v slovensko skupnost. Ne hodim po svetu z zaprtimi očmi in dobro vem, da nam marsikdaj manjka prve in druge vere. Vendar tudi to čutim, da nam največkrat to vero jemlje pehanje in prerivanje za obrobnosti, za stvari, ki za slovenstvo in za slovenski obraz niso bistveno važne.

Če nas to in ono marsikdaj ločeva, slovenstvo nas vedno združuje. Veje istega debla smo, na istem kraju so naše korenine, isti sok se pretaka po nas. Marsikdaj je tako, da bratje in sestre iz iste družine hodijo po različnih poteh, toda vsaj na gotove praznike vsa pota peljejo nazaj v rodno hišo, k isti mizi, kjer so nekoč skupaj sedeli. Družina je močna vse dotlej, dokler se na take dneve zna zbrati v istem veselju in ob isti skrbi. Kadar opeša ta vez, tedaj se prično pota družinskih članov razhajati in tedaj je nevarnost, da bo ob ognjišču, ki je toliko časa dajalo svetlobo in toploto, ostal samo še spomin na nekdanje čase in nekdanje vezi.

V predvelikonočni dobi smo v cerkvah slišali v starozaveznih berilih velikokrat preroka Izaijo. Lepe so besede, ki jih ima o močnem človeku in o močnem narodu:

Gore boš mlatil in zdrobil — hribe boš v pleve spremenil. Vejal jih boš, odnese jih veter, razprši jih vihar.

Dragi prijatelji, lepa je ta slika o močnem narodu in o močnem človeku. Gore boš mlatil in zdrobil. Kadar se narod, kadar se družina, kadar se skupnost zna zbrati za dosego skupnega cilja, tedaj zraste iz te povezanosti strašna moč. Majhen je morda potoček, ki pričenja reko, toda kako močno postane vodovje zavoljo pritokov, ki teko v isto smer. Teči v isto smer, hrepeneti v isto smer, to je cilj skupnih praznikov in širokih srečavanj kakor je današnji.

Velikokrat, ko premišljam o moči, ki bi jo lahko imeli, mi prihajajo v spomin besede preprostega in naravnega Frančiška Asiškega:

O Bog, daj mi moč, da bom znal spremeniti stvari, ki jih je mogoče spremeniti, in moč, da bom sprejel kot dejstva stvari, ki jih spremeniti ni mogoče.

Dragi prijatelji, naš največji križ je ta, da tolikokrat poskušamo ravno nasprotno. Poskušamo spreminjati stvari, ki jih ni moč spremeniti, mimo tistih pa, ki bi jih mogli preokreniti, gremo mirno svojo pot. Vsak kamen v preteklosti bi radi obrnili, kopičimo dejstva, domneve in svoja osebna mnenja in vendar vemo, da v preteklosti ne moremo ničesar spremeniti. Med tem pa nam v sedanjosti, ki jo še lahko spreminjamo, izpod prstov uhajajo rešitve, ker jih zamujamo. Sedanjost ni neskončna, ne čaka, vsak hip, ki je zamujen, odide v preteklost in tam otrpne. Pridruži se dejstvom, ki so že tam in negibna cveto v zgodovino. Ne moremo in ne moremo se vživeti v to, da včeraj in jutri ni danes. Včeraj je preteklost, jutri je bodočnost. Sedanjost je samo danes, toda že ob večeru bo današnje jutro preteklost.

Igramo se s časom, dragi prijatelji, ker naivno mislimo, da ga imamo na pretek. Toda ni tako. Čas je več kot zlato, zakaj zlato lahko kupiš ali ga zamenjaš z drugo dobrino. Časa ni mogoče kupiti, samo odkupujemo ga s hipi, ki jih živimo. Moj Bog, kako kratki so!

Za temo današnjega slovenskega dneva ste si izbrali geslo: Slovenec sem, Slovenec sem.

Prečudno lepo zveni beseda, če jo na glas rečeš na tujem. Zdi se mi, da si na mah obdan z vsem, kar je slovenski človek v zgodovini doživel in pretrpel, vse od hipa, ko je rekel in zapisal svojo besedo. Zdi se mi, da vidim bedo slovenskega tlačana in ponosno hojo slovenskega svobodnjaka, upore kmetov in boje s Turki, močno vero, ki je romala v Kompostelo in v Köln in k Sveti krvi tja pod Veliki Klek. Hodili so po zemlji, v kateri so prhneli Huni in Goti in Langobardi in v kateri so se v rjo spreminjali meči in ščiti mogočnih Rimljanov. Prihajali so viharji in odhajali, slovenski rod jih je prestal, goltal solze in kri, rastel v prahu in potu, toda rastel je.

In danes, dragi prijatelji, kjerkoli si, sredi Buenos Airesa, v Mendozi v Bariločah, v Cordobi ali sredi samotne pampe in rečeš Slovenec sem, si na mah zvezan z domačo zemljo, z vso njeno zgodovino in v taistem hipu srečavaš Slovene, ki so šli na Bizanc, in preprostega oglarja, ki je kope kuhal in v samotni kolibi po slovenje pel in po slovenje molil in brez učenosti svojo zemljo brezmejno ljubil.

Prav to je čudovita vsebina besede Slovenec. Ti nisi samo nekdo, ki na tujem grebe za kruhom in za domačo besedo, vsak izmed nas je tudi domača zemlja in del njene zgodovine.

Dragi moji, če rečeš, Slovenec sem, za tisoč let gre odmev tvoje besede nazaj in menih ob Vrbskem jezeru, ki je slovensko besedo pravkar zapisal, se bo blažen nasmehnil. Če rečeš, Slovenec sem, si se zvezal z vsemi rodovi mrtvih, ki sploh druge besede poznali niso kakor slovenje. Če rečeš, da si Slovenec, si snet zganil zavest v tistih, ki so v tujem svetu otrpnili.

Moj Bog, da bi se tega mi vsi zavedli na današnji dan, ko obdani od svoje mladine gledamo v svoje slovenstvo. Kakšno je, ali smo ga znali odtisniti v svoje otroke? Mar res ne bomo znali ujeti koraka z bežečim časom, ali bomo dojeli strašno resnico, da imamo v emigraciji manj časa, kakor ga ima domovina. Ali bomo spoznali, da moramo svoje delo opravljati z dvojno silo, če ga hočemo opraviti v času, ki je našemu rodu še na razpolago? Tu ni okolja, ki bi dihalo slovensko zgodovino kakor rodna zemlja, prav zavoljo tega mora za našo mladino zgodovina vreti iz nas. Če mladi ne bodo čutili, da iz tega živimo, da vse to resnično in globoko ljubimo, kako naj s ponosom ponove za teboj: Slovenec sem?

Lep je slovenski obraz, ker so ga tolikokrat oprale solze, močan je, ker ga je brazdalo trpljenje. Zakaj ga ne bi s ponosom kazali tujemu svetu, zakaj ne bi tega ponosa mogli vliti v svojo mladino?

Marsikdaj brez besede, samo v duhu takole molim v svojem srcu. Naj danes še z besedo:

O Bog, ki si slovenski narod ustvaril majhnega po številu, da bi mogel biti velik po spoznanju, ne odreci mu daru treznosti v sodbah in daru prizanesljivosti ob napakah in daj mu milost, da bi čas porabljal tako, da bi pred obličjem narodov zemlje odseval Tvojo veličino in bil velik v Tebi. Amen.

Reafirmación de objetivos

En los momentos de incertidumbre que vivó el país tras el asesinato del general Juan Carlos Sánchez, el Comando en Jefe del Ejército dió a conocer un comunicado que reafirma los objetivos de la Institución. El comunicado expresa:

“El comandante en jefe del Ejército comunica, con profundo pesar, que en el día de la fecha ha sido asesinado por elementos extremistas el señor comandante del Segundo Cuerpo del Ejército, general de división Juan Carlos Sánchez.

“Esta seria pérdida para la Institución responde. del mismo modo que los episodios con que se ha querido alterar la vida del país en los últimos tiempos, a un objetivo primordial del extremismo: impedir a cualquier precio la institucionalización del país, sin vacilar en recurrir a los más deleznables procedimientos para agudizar la violencia y generar el caos.

“La apertura del proceso político persigue por objetivo la entrega del poder a las autoridades legítimamente emanadas de la voluntad popular, objetivo en que el Ejército, conjuntamente con las otras Fuerzas Armadas, ha empeñado no solamente su voluntad sino también su propio prestigio. Las fuerzas que se oponen a este proceso han actuado a mansalva contra una de las principales autoridades del Ejército, creyendo que el terror sistematizado bastará para detenerlo.

“El proceso de institucionalización está y estará impulsado por todos los comandantes, propulsores y partícipes de ese objetivo. En ese sentido, el señor comandante del Segundo Cuerpo de Ejército era uno de los hombres que con más vigor y entusiasmo bregaba para que el proceso se desarrollase con las mayores facilidades y en la forma más amplia posible, dando un rotundo ejemplo de rechazo a quienes bastardamente buscan atribuir a los mandos el deseo de perpetuarse en el poder.

“El Comando en Jefe del Ejército reitera, ante tan descalificable actitud, el más firme propósito de continuar en el apoyo del objetivo enunciado, a fin de restablecer la vigencia constitucional como fundamento para la paz, el orden y el progreso de nuestra patria.”

Slovenska kapela v Washingtonu

POROČILO FINANČNEGA ODBORA

Finančni odbor za Slovensko kapelo v severoameriškem narodnem svetišču Brezmadežnega Spočetja v Washingtonu je 15. marca t. l. objavil poročilo o svojem delu, iz katerega posnemamo:

Zgraditev Slovenske kapele je stala 71.573 dolarjev, nadaljnjih 3.900 dolarjev pa bo stalo vklesanje dveh napisov v obe steni kapele, ki jo bodo opremili tudi z novimi klečalniki.

Urejeno je tudi, da se bo redno vsakega 15. avgusta brala v kapelj sv. maša.

Do 31. decembra 1971 je znašala nabirka 73.752 dolarjev ter bodo tudi nadaljnji stroški večinoma kriti, kakor doslej s prostovoljnimi darovi, ostalo pa z obrestmi iz naloženega denarja, s publiciteto, spominskimi znamkami in z dohodki družabnih prireditev.

Finančni odbor je odločil podariti gotovo vsoto dolarjev skladu za kanonizacijo škofa Antona Martina Slomška, končni ostanek denarja pa bo enako razdeljen skladu škofa Barage v Marquette, Michigan in Sloveniku v Rimu.

Vseh darovalcev za Slovensko kapelo v Washingtonu je bilo ok. 7.500.

V levo in desno steno kapele bosta vklesana angleška napisa. Napis v levi steni bo naslednji:

Kapela naše brezjanske Gospe je bila zgrajena v spomin na tisočdvestoletnico pokristjanjenja Slovencev in v počastitev vseh, ki so omogočili to svetišče. Škof Anton Martin Slomšek (zadnji kip na levi) je začel moderno obnovo krščanske vere in narodne kulture Slovencev. Njegov sodobnik, škof Friderik Irenej Baraga (prvi kip na desni), zajemajoč iz te dediščine, je prišel v Ameriko, kjer je postal apostol Indijancev ob Velikih jezerih in soustanovitelj katoliške Cerkve v Združenih državah.

Napis na desni steni pa bo tale:

To kapelo naše brezjanske Gospe sta posvetila 15. avgusta 1971 mariborski škof Maksimilijan Držečnik in koprski škof Janez Jenko, iz Slovenije. Spominska maša se bo v tej kapeli darovala vsakega 15. avgusta z namenom, da bi krščanska vera in slovenska dediščina prehajali iz roda v rod v neprestanem obnavljanju. Prvi kip na levi predstavlja začetek krščanstva v Sloveniji. Zadnji kip na desni je alegorija darov vere in kulture, ki so ju slovenski vseljenci prinesli s seboj v Ameriko.

Dr. Jelić v Bs. Airesu

Nedavno je prišel v Buenos Aires na obisk iz Berlina Hrvat dr. Jelić, o katerem je znano, da hoče na vsak način razbiti Jugoslavijo in s pomočjo Sovjetov ustanoviti samostojno hrvatsko državo.

Ogromna večina Hrvatov, tako v emigraciji kot doma, je to Jelićevo akcijo obsodila. Toda Jelić ne miruje. V Buenos Airesu si je prizadeval, da bi pridobil za svojo akcijo posamezne Hrvate. Predvsem pa mu je bilo na tem, da ga hrvatski emigrantski listi ne bi še nadalje napadali, kot so ga doslej.

Svobodna Slovenija je že ponovno odločno obsodila Jelićevo akcijo, ki je tudi za Slovence pogubna. Prav tako so obsodili Jelićevo akcijo vsi pomembni slovenski listi v zdomstvu. Kljub temu je dr. Jelić iskal zveze z nekaterimi Slovenci v Buenos Airesu, ki se doslej o njegovem konceptu o razbijanju Jugoslavije in klicanja na pomoč Sovjetsko zvezo še niso izrekli. Če in koliko je uspel, bo pokazala bližnja bodočnost...

POLITIČNI PROCESI NA HRVAŠKEM

"ZASLIŠEVANJA" SO ZAKLJUČENA

Titova komunistična policija je po ukazu partije izmed stotin pripornikov, ki jih je polovila med demonstracijami proti režimu lansko leto meseca novembra in decembra po vsej državi, zlasti pa na Hrvaškem, izbrala 44 Hrvatov, proti katerim se bodo začeli politični procesi letošnjega julija v Zagrebu.

Obtožencem očitajo, po starem komunističnem načinu, „protidržavno, protirevolucionarno delovanje" in „hujskanje proti režimu".

Doslej so imeli obtožence v „preiskovalnem" zaporu, kjer so partijski „zasliševavci" izsiljevali iz pripornikov obremenilne izjave, da so mogli pripraviti dolge obtožnice za procese, ki se bodo začeli v drugi polovici letošnjega leta.

Namen preiskovalnih sodnikov in partije je bil, kakor je jugoslovanski komunistični tisk vrgel v svet, „ugotoviti, da so imeli obtoženci direktne zveze z izgnanimi ustaškimi vodji v tujini, ki delujejo za ustanovitev neodvisne protikomunistične Hrvaške". Ustaški krogi v tujini si po tem poročanju tudi lastijo odgovornost za bombne atentate v minulem letu po raznih mestih v Zahodni Evropi proti sedanjim jugoslovanskim diplomatskim ali turističnim postojankam.

Med najtežje atentate štejejo razstrelitev jugoslovanskega potniškega letala nad Češkoslovaško letošnjega januarja, ki jo je preživela samo ena stewardess.

Zagrebški sodni izvedenci so tujim časnikarjem izjavili, da je preiskovalni postopek doslej končan proti 29 obtožencem, proti nadaljnjim 15 pa je še v teku.

Lanski razvoj dogodkov v Titovi Jugoslaviji je šel v tako smer, da je končno posegel vanj Tito osebno in napadel tudi vrhovno hrvaško partijsko vodstvo, da so „šovinisti in politični slepci" ter so zato skoro vsi najvišji partijski vodje Hrvaške „prostovoljno" odstopili.

Na vodstvo hrvaške partije so bili postavljeni Titu lojalni partijci, na stotine nižjih partijskih funkcionarjev pa je bilo pometenih iz partije. Vsi so bili obtoženi „skrajnega nacionalizma".

Pozneje je partija posebej obtožila kulturnike okoli Matice hrvatske, da so imeli v načrtu iztrgati Hrvaško iz sedanje komunistične jugoslovanske federacije ter jo vključiti v neko Podonavsko konfederacijo. Ni pa nihče, ne v tisku ne v radiu ali televiziji omenil tistega dela hrvaške partije in hrvaških ustašev v tujini, ki delujejo skupno s Sovjeti za vzpostavitev sovjetske hrvaške republike.

Kakor drugje po Jugoslaviji, tako je sedaj tudi na Hrvaškem položaj na zunaj miren, ker pač neomejeno, v stilu prvih mesecev po drugi svetovni vojni, vlada partijska policija s svojim terorjem. Bivša najvišja hrvaška partijska voditelja dr. Savka Dapčevič-Kučar in dr. Miko Tripalo, kakor kaže, ne bosta prišla pred sodišče. Kakor je znano, sta oba „priznala", da sta se „zmotila" v presoji razvoja na Hrvaškem in v hrvaški partiji, kar je zaenkrat Titu zadostovalo. Tudi iz partije še nista bila izključena, da si je bila doslej izključitev nezaželenih elementov eden prvih korakov partije, kadar je proti tem elementom imela namen izpeljati celoten kazenski postopek.

Protestne povorke v Čilu

KRIZA V ALLENDEJEVI VLADI

V Čilu se marksistični predsednik Allende ni mogel izogniti pritisku opozicije in ji je „dovolil" protestno povorko, ki jo je pripravila za sredo, 12. t. m. v Santiagu.

Istočasno je Allende pozval svoje somišljenike, naj tudi oni priredijo svojo povorko, toda v torek prihodnji teden, „da bomo tako pomerili svoje sile med seboj in videli, katerih je več," je izjavil Allende. „Bojeviti petelini so v areni. Videli bomo, kateri je močnejši."

Allende je tudi dejal, da bi „nekateri vročekrvneži in bedaki" v njegovi koaliciji radi povzročili izgrede proti opoziciji. „Pozivam svoje somišljenike, da ostanejo mirni. Nasilje bo politična neumnost," je dejal Allende.

Opozicija pripravlja protestno demonstracijo proti Allendejevi kršitvi ustavnih svoboščin o zborovanju in združevanju, ker je prejšnji mesec prepovedal dve protirežimski demonstraciji. Allende je takrat izjavljal, da demonstracij ni pripravljala nobena „resna" organizacija.

Sedanja demonstracija je naperjena proti Allendejevim načrtom za podržavljenje večine večjih čilskih industrijskih podjetij, da bi čim hitreje socializiral državo.

Pretekli četrtek je Allende vetiral ustavno spremembo, ki jo je odobril čilski kongres, da mora za podržavljenje slehernega industrijskega podjetja vlada dobiti pristanek obeh čilskih zbornic. Prav tako ta ustavna sprememba razveljavlja večino Allendejevih podržavljenj, ki jih je izvršil od 14. oktobra lanskega leta dalje, ko je bil kongresu predložen osnutek omenjene spremembe. Večino podržavljenj je doslej izvršila Allendejeva vlada brez posvetovanja s kongresom.

Allende je izjavil, da bo zavrgel zahtevo opozicije za plebiscit o ustavni spremembi, če bo kongres razveljavil njegov veto. Vladna koalicija je v manjšini v obeh zbornicah čilskega kongresa.

Nasprotno, Allende bo poslal, kakor je sam izjavil, kongresu zakonski osnutek o razpustu dvozborničnega parlamenta in pristal na plebiscit o tem vprašanju, če mu bo kongres odbil ta osnutek.

Vsled Allendejevega veta ustavne spremembe je iz njegove vladne koalicije iz protesta izstopila sredinska Stranka radikalne levice (PIR), ki je imela v vladi dva ministra. Allende je izjavil, da je sprejel izstopa obeh ministrov „z zadovoljstvom".

Allendejeva vlada je tudi ponovila izjavo, da je prepovedala demonstracijo čilskih žena, ker so „desničarski elementi" nameravali med demonstracijami napasti predsedniško palačo in ubiti Allendeja. Čilski senat je na zahtevo krščansko-demokratske opozicije zahteval od Vrhovnega sodišča, da preišče utemeljenost zgornjih Allendejevih trditev.

Krščansko-demokratski senator Benjamin Prado je tudi zahteval od najvažnejšega Allendejevega človeka v vladi, notranjega ministra Del Canta, naj Allendejeve obtožbe „desnice" podrobno razloži in pojasni, zlasti obtožbe, da so v zaroto vpleteni nekateri upokojeni vojaški častniki.

Slovenska imena gora višjih kot Triglav

Za najvišjo slovensko goro velja Triglav (2864 m), ki je obenem tudi najvišja gora v Jugoslaviji. Pri tem pač mislimo na Triglav kot najvišjo goro s slovenskim imenom na danes strnjenem slovenskem etničnem ozemlju. Toda pozabljamo pa pri tem, da je nekoč etnografska Slovenija obsegala še dvakrat več ozemlja, 70.000 km2 v primerjavi z današnjim 25.000 km2, ter da je obsegala vso Koroško in še Vzhodno Tirolsko do Pusterske doline onstran Lienza.

Danes je to ozemlje ponemčeno in trdno nemško, če gledaš na današnje zemljevide. Toda mladi Dušan Čop si je nabavil kopico podrobnejših zemljevidov krajevnega značaja ter iskal po njih slovenska imena posameznih manjših krajev, često tudi ledinska imena, ki so tam zaznamovana, seveda večkrat že hudo popačena. In tako je ugotovil, da je na sev. Koroškem in vzh. Tirolskem še mnogo mnogo slovenskih imen v starih zemljiških oznakah ter med temi celo desetina gora, višjih od očaka Triglava, ki imajo še danes slovenska imena. Ta izhajajo še iz časov slovenske naselitve teh krajev. V Planinskem vestniku je napisal razpravo Slovenska krajevna imena in priimki na Koroškem in vzhodnem Tirolskem, ki je gotovo izredno zanimiva za slehernega Slovenca kjerkoli.

Na Koroškem so višje od Triglava naslednje gore, ki nosijo še v današnjem poimenovanju slovensko osnovo. Čop jih navaja: Grosser Stapnik (2897 m), Lanischeck (Lanišek 3025 m), Rojacher spitze (3125) in Schareck (Šarek 3122 m), Petzek (Peček 3282 m), Perschitz kopf (Peršickopf 3125 m) in Goesnitz kopf (Kozjaglava! 3096 m). Na **Tirolskem** pa Wellizspitze (Veliki vrh 3495 m), Mullwitz (3241 m), Zopet spitze (Sopotski vrh 3198 m), Stermetz (Strmec 3043 m), Dabernitz kogel (2872 m), Muntanitz (Motnik 3232) m), Mirnitz (2985 m), Gradec kogel (3063 m).

Torej: še petnajst nekdaj slovenskih gora višjih od Triglava, ki so stale nekoč na slovenskem strnjenem ozemlju in so jim Slovenci dali imena.

Poleg teh gora, pa imamo tudi še druge gorske velikane, višje od Triglava, na drugem delu sveta, ki so jih poimenovali Slovenci s slovenskimi imeni in ki pričajo o naši prisotnosti v svetu.

Gotovo so najvišji vrhovi s slovenskimi imeni gore v perujskih Andih, ki so jih zavzeli člani slovenske odprave iz domovine leta 1965. To so poleg Pico Jugoslavija (5505 m) tudi Pico Reya (5495 m, imenovan po celjskem alpinistu Reyi) in Pico Slovenia (5480 metrov).

Naša dva plezalca brata Skvarča pa sta poimenovala s slovenskimi imeni na patagonskem Kontinentalnem ledu tri gore višje od Triglava. To so Cerro Vivod (3350 m), Cerro Tomek (3000 m) in Cerro Pangerc (3000 m), vsi v spomin na mlade žrtve gora v Argentini

Tako torej naš očak Triglav nikakor ne bo največji gorski velikan, ki nosi slovensko ime, pač pa je najvišja gora v Sloveniji v kolikor nam jo je uspelo v tisočletni borbi ohraniti v današnjem strnjeno naseljenem prostoru etniške Slovenije.

Mednarodni teden

Komunistična ofenziva v Južnem Vietnamu je pretekli teden še vedno trajala in jo nekateri omenjajo kot „zadnjo in odločilno bitko" Severnega Vietnama in Vietkonga s Saigonom. Nixon je ukazal nova bombardiranja Severnega Vietnama in komunističnih postojank v Južnem Vietnamu, da bi tako pomagal Južnim Vietnamcem ustaviti komunistični naval.

Heinrich Lübke, bivši zahodnonemški državni predsednik, je pretekli četrtek umrl v Bonnu. 77-letni Lübke je bil zahodnonemški predsednik od 1959 do 1969, se pravi dve predsedniški dobi.

Solženicinu je Moskva onemogočila prejem Nobelove nagrade doma, ker je sovjetska vlada odklonila vizum tajniku švedske Akademije znanosti, ki bi mu moral nagrado izročiti osebno.

Apolo 16, nova raketa, ki bo predvidoma odletela s tremi astronavti prihodnjo nedeljo na Luno, je že pripravljena na Cap Kennedy. Astronavt Mattingly bo ostal na krožni poti okoli Lune, Young in Duke pa se bosta 73 ur mudila na našem satelitu.

Karel Mauser zopet med nami

Vsem Slovencem znan pisatelj, naš dragi rojak Karel Mauser, se je med nami v Argentini prvič mudil pred dvema letoma, ob priliki junijskih proslav. Tedaj je pustil med argentinskimi Slovenci, in zlasti med našo mladino najlepše in nepozabne spomine.

Sedaj, prav te dni, je priletel iz ZDA na ponoven obisk. Prav v petek, 7. t. m., je prispel na letališče na Ezeizo. Tu so ga sprejeli številni rojaki, med katerimi je bil Božo Stariha, predsednik osrednjega društva Zedinjena Slovenija, dr. Tine Debeljak, predsednik Slov. kulturne akcije, Rudolf Smersu, član NO za Slovenijo, Pavel Fajdiga ml., predsednik Slovenske fantovske zveze, Ana Marija Klanišček, predsednica Slovenske dekliške organizacije, Valentin Urbančič, starešina DSPB Vestnik in drugi rojaki. V imenu mladine mu je izročil šopek Gabrijel Rant.

Pisatelju Mauserju, našemu dragemu gostu izrekamo toplo dobrodošlico, z upanjem, da mu bo bivanje med nami prijetno. Obenem pa želimo, da bi njegova prisotnost pripomogla pri krepitvi slovenske zavesti med nami.

— Vsaka stvar je toliko popolna, kolikor je dejansko uresničena: kajti možnost brez dejanske uresničitve je nepopolna.

Sv. Tomaž Akvinec, I, II, 3, 2.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

ŽALOSTNI DOGODKI V RAZBURKANEM ČASU

Hitro razvijanje dogodkov zadnjih dni in zaprepaščenje spričo nezaslišnega nasilja je pretreslo Argentino pretekli ponedeljek, 10. aprila. Komaj so se polegli nemiri v Mendozi in je bilo pričakovati vsaj nekaj časa miru in oddiha, so prevratni elementi v Rosariu zločinsko usmrtili poveljnika drugega vojaškega korpusa, medtem ko so gverilci v Buenos Airesu, potem ko jim je prišla policija na sled, ubili ugrabljenega gerenta podjetja Fiat, Oberdana Sallustra.

Mendoza ni gorela le v torek 4, ko je petnajst tisoč ljudi manifestiralo po njenih ulicah. Nasprotno so v sredo zvečer prevratniki, ki jim gverila ni nekaj neznanega, ponavljali narede. Požigi in razdejanje se je nadaljevalo še v četrtek in delno v petek. V marsikaterem primeru tudi vojaški oddelki niso mogli pravočasno vzpostaviti reda. Šele potem, ko je v petek zvečer predsednik Lanusse govoril narodu, obsodil razdejanje, pozval na dialog in objavil, da bo vlada ponovno preučila povišanje električnih tarih, sta se red in mir povrnila v razburkano provinco.

Oddih ni trajal dolgo. Umor generala Juana Carlosa Sáncheza, poveljnika drugega korpusa argentinske vojske in najboljšega izvedenca v protigverilski vojni je v ponedeljek, 10. t. m. spravil na noge vse varnostne organe. Predsednik Lanusse je takoj dopoldan odletel v Rosario, da se je tam osebno informiral o položaju in ukrenil potrebne korake.

Gverilska akcija je bila kaj enostavna. General Sánchez se je peljal v avtomobilu, v katerem je bil le šofer, brez straže ali spremstva. Na križišču ga prestreže avto, medtem ko z drugega začnejo streljati nanj. Šofer v hitrem gibu skuša po stranski ulici izpeljati na varno, a streli iz brzostrelke ubijejo generala in težko ranijo šoferja. Verzija je, da so mislili prevratniki generala le ugrabiti, ko pa se je to izkazalo za nemogoče, so ga brez usmiljenja usmrtili.

Predsednik Lanusse je v Rosariu obiskal tamošnje vojaške edinice, namestil novega poveljnika drugega korpusa in se takoj vrnil v Buenos Aires. Nemir v državi in napeto stanje so zahtevali hitre in temeljite posege.

Ni pa še prispel v prestolnico, ko se je že razvedlo, da so gverilci ubili tudi ugrabljenega Sallustra. Neka policijska patrola je slučajno, v poizvedovanju navadne tatvine prišla pred "chalet" v mestni četrti Lugano. Iz hiše jih je sprejel rafal brzostrelke, ki je težko ranil vodečega oficirja. Trije njegovi tovariši so začeli odgovarjati na strele in kmalu so prišle nove patrole in tudi oddelki vojske. Medtem pa sta dva prevratnika že skozi zadnja vrata pobegnila, medtem ko je policija prijela tretjega — žensko. V hiši pa so našli ugrabljenega Sallustra že brez življenja, gverilci so ga ubili ob prihodu policije.

V splošnem nemiru, ki je nastal ob takem razvoju dogodkov je vlada ohranila mir in razsodnost. Predsednik Lanusse je v svojem imenu, v imenu vlade in vojske zatrdil, da nihče in nobena stvar ne bosta mogli preprečiti, da bi vlada izpeljala svoje načrte o ustavnem izhodu države. Sklenjeni so ukrepi, ki bodo državi vrnili kaljeni mir. Cilji, ki so si jih vlada in oborožene sile zastavili, bodo izpeljani do konca.

Predsednik je na razgovor v vladno palačo še isti dan povabil predstavnike političnih strank, sindikatov, predstavnike podjetnikov in časopisov, in je vsaki skupini posebej zatrdil to voljo in namen vlade.

Obsodba zadnjih zločinov je bila pri narodu soglasna. Vsi sloji in tudi politične frakcije so odločno obsodili tako postopanje in zavrnili metode in cilje, ki jih izpoveduje gverila.

Medtem pa vseeno ostane odprto vprašanje o bodočnosti. Viden je pravzaprav le en izhod, in to je politika trde roke nasproti gverili. Ljudstvo se je že izreklo za mir in red. Zahteva le nekoliko ugodnejše sodobne razmere. Vlada pa mora sedaj pokazati da je zmožna ta red vzdrževati, ljudem pa dati tisto minimalno blagostanje, ki bo zagotovilo narodu lepšo bodočnost.

Pravi obraz O. F.

Dr. Filip Žakelj zasluži priimek: slaba vest naše emigracije. Z neverjetno pridnostjo in optimizmom načenja vedno znova vprašanja o stvareh in osebah, ki jih ne smemo pozabiti. Vemo, da je danes najagilnejši pospeševalec zadeve Baragove beatifikacije. Vemo, koliko govori in piše o našem mučeniškem škofu dr. Gregoriju Rožmanu.

Zadnji čas je veliko delal in žrtvoval, da bi se našim protikomunističnim žrtvam dal v naši zgodovini prostor, ki jim po resnici pripada in pa da bi mi nanje ne pozabili in znali ceniti njihove žrtve v boju proti največjemu zlu — komunizmu.

Pred par tedni nas je presenetil z novo knjižico, drobno, a zanimivo in brania vredno. Nosi naslov: **Pravi obraz osvobodilne fronte**, kot prvi del večje razprave, ki jo je napisal zaenkrat anonimni pisatelj Miha Marjan Vir.

Založnik dr. Žakelj nam napoveduje še dva obširnejša zvezka tega zanimivega dela.

Že v prvem delu, ki je neke vrste uvod, pisatelj posega v zgodovino komunistične partije pred vojno in prehaja nato na delo partije ob sovražni okupaciji in na preokret ob vstopu Rusije v vojno.

Knjižica je pisana živahno. Slog je res slovensko domač, tako da človek bere vsebino, kakor da raste iz njega samega. Pisatelj opazuje, opisuje, vprašuje in sklepa na način, ki nam je pri tovrstnih delih in spisih nov. Človek ima vtis, da gleda na dogajanja v teh žalostnih letih z drugega zornega kota in nam tako približa vsebino v vabljivi in jasni obliki.

Gotovo bo ob pojavu tega dela ta ali oni obupno vzdihnil: Zakaj nas vendar enkrat ne puste v miru z opisovanjem teh žalostnih dogodkov! Po četrt stoletja je že čas, da na vse to pozabimo.

Ne smemo pozabiti! Ta doba je najbolj krut oddelek naše narodne zgodovine in po krivdi razmer zapisan z lažnivimi dokazi, ki sramote protikomunistične žrtve z najgršo psovko, ki jo poznajo zgodovine narodov, z izdajalci.

Tako današnji rod sliši v šoli o našem boju za svobodo le laži, ali pa molče o tem, kar se je dogajalo, ker nimajo razlogov, da bi zločine opravičili.

Vemo, da novi rod doma o vsem tem, kar bo pisalo to delo, ne ve ničesar, ali pa v pokvarjeni obliki. Vemo tudi, da slovenski mladi rod, ki raste v tujini in svobodi, nehote izgublja stik s preteklostjo, ki je ni osebno doživel.

Pisatelj in založnik sta storila veliko uslugo zgodovini, da sta dala dogodkom pravo obliko in pravo mesto. Tudi mi sami, ki smo gledali tragedijo našega boja in prenašali posledice izgubljenega boja, že pozabljamo mnogo važnih točk iz naših spominov in nam je vedno težje določiti datume, osebe in okoliščine tistih časov in nam zlasti zmanika tvarine, da govorimo drugim o naši narodni tragediji. Vedno bodo poslušalci, sinovi drugih narodov, vzeli naše pripovedovanje zares, kadar ne bomo samo opisovali svojih lastnih doživljajev, ampak bomo znali podati radovednim in nepoučenim ljudem bistvo zla, proti kateremu smo se borili, in zločinov, s katerimi se je naš nasprotnik branil.

Posezimo po tej dobri knjižici!

J. K.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Gledališki svet Slovenskega narodnega gledališča je razpravljal 20. marca o pripravljenih kandidatih za direktorja Opere in Baleta SNG. Ker pri volitvah za te dve mesti ni dobil noben kandidat potrebne večine, bodo volitve ponovili.

LJUBLJANA — Slovenska Matica je izdala obsežno zgodovinsko razpravo Janka Pleterskega pod naslovom Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo s podnaslovom Politika na domačih tleh med vojno 1914—1918. Razprava, ki ima med opombami vključene tudi mnoge dokumente v celoti, raziskuje slovensko politično voljo v dobi pred razglasitvijo neodvisnosti 29. oktobra 1918. Skupaj z 31. oktobrom 1918, ustanovitvijo prve slovenske vlade, sta ta dva datuma mejnika v razpravi.

BISTRA PRI VRHNIKI — Tehnični muzej v Bistrici so po prenovitvi spet odprli 25. marca. Obiskovalci si morejo ogledati obnovljene zbirke, muzejski park z ribnikom in stražnim stolpom ter muzejski gozd. Novost v tem muzeju je akustično vodstvo s prenosnimi kasetnimi magnetofoni, kar pomeni ne samo prvi tovrstni poskus v Sloveniji ampak tudi v državi.

ŠKOFJA LOKA — V Galeriji na loškem gradu so 23. marca odprli slikarsko razstavo pod naslovom „Od baroka do impresionizma". Razstavo sta pripravila Loški muzej in Narodna galerija iz Ljubljane.

MARIBOR — Tovarna avtomobilov Maribor (TAM) bo v obratu Studenci v sodelovanju s turinskim FIAT-om pričela graditi dieselske motorne vlake. Jugobanka je namreč 24. marca odobrila TAM-u 2,5 milijarde lir devizne garancije za nabavo vlečnih motorjev, menjalnikov, prenosnikov in komandnih naprav v prihodnjih dveh letih. Za slovensko Železniško podjetje bo potem TAM izdelal dieselskih vlakov v skupni višini 236 milijonov dinarjev. Šest garnitur dieselskih vlakov bodo izdelali v Turinu slovenski delavci, ki bodo na specializaciji. Prva skupina delavcev iz obrata Studenci se je že vrnila iz Italije, druga pa je odšla v začetku aprila.

CERKNICA. — Cerkniška občinska skupščina je sprejela odlok o prepovedi ulova žab od 1. januarja do 15. aprila. Od 16. aprila pa do 31. decembra sme posameznik uloviti na dan največ do 50 žab Cerkničani se sedaj sprašujejo, kakšen cilj zasleduje občinska uprava: Zagotoviti bodočim rodovom potrebne zaloge mesa ali pa možnost glasbenega užitka ob poslušanju žabjih simfonij.

AJDOVŠČINA — Primorski gasilci občin Ajdovščina, Nova Gorica in Sežana so imeli sredi marca obilo dela. Najhujši požar je bil na Kovku nad Ajdovščino, cel niz požarov pa je bil na Krasu, kjer se je čez Voglje in Kobjo glavo razširil čez italijansko mejo. V teh požarih je bilo uničenih čez 800 hektarjev gozda in pašnikov.

Dr. Milko Kos, univerzitetni profesor, zgodovinar, rektor in dekan slovenske univerze, je umrl 24. marca v Ljubljani. O njegovem delu bomo poročali v prihodnji številki.

Umrli so od 19. do 27. 3. 1972

LJUBLANA: Emil Erlich, tapetniški mojster, Marija Kranjc, Ivan Bežek, Jožefa Kuhelj r. Trontelj, 78, dr. Lovro Lipič, sodnik in koroški borec; Marija Košir, 87; Franci Avsec; Stanko Korelc; Julij Učak, kap. v pok; Martin Oblak, upok. fin. kontrolor; Tone Sernel; Anton Jevnikar, upok. železničar; dr. Milko Kos, univ. prof. v pok. in slovenski zgodovinar, 80; Miha Korn, upok. železničar; inž. arh. Marijan Rupar; Marija Burgar, upok. tobačne tovarne; Rudi Cotič; Marica Pogačnik r. Rupčič; Anton Tramšek, 84; Polde Breskvar; Ana Kavelar; Leopold Nabernik Lucija Čerbe; Janko Berdač.

RAZNI KRAJI: V Adenu v Južni Arabiji so v letalski nesreči letala družbe Inex Adria Aviopromet 19. marca poleg 30 potnikov izgubili življenje: Srečko Gazvoda, 44, pilot in Vlasta Radič, 22, oba iz Ljubljane, Ivan Rizmal iz Polzele, 41, sopilot; Franc Mirnik, 35, sopilot, Radovljica in Dorica Kloboves, stevardesa, 29, Kranj.

RAZNI KRAJI: Ivan Oprešnik, Vrhnika; Leopold Dojer, 76, Celje; Jože Oblak, kovaški mojster, Loška vas; Janko Žagar, župnik in upk. dekan, Slap pri Vipavi; Karel Iskra, up. sedlarski mojster, Lesce; Jožica Ogrizek r. Handlovsky, up. učit., 61, Svarje; prof. Jože Maučec, Celje; Jože Dolžan, Tenetiše; Mihael Lenarčič (Jereč), 80, Mala vas; Ciril Klinar, Jesenice; Alojz Stiglič, krojač, Gorni grad; Ivanka Curk r. Vičič, Medvode; Franc Matko, 82, Polzela; Katarina Ključar r. Mlakar, upok. dimnikarski mojster, Velenje; Tone Britovšek, ml. Slovenj Gradec; Ivan Škrjanc, monter, Borovnica; Tončka Gabrijel r. Stupar, Stična; Jožefa Simsič, Šempeter; Marija Grilj r. Legiša, Jelšane; Marija Dekleva, Pivka; Ciril Grebenc, Gabrovka pri Litiji; Stanka Schreiner, upok. učit., št. Jur pri Celju; Marija Cenaršič, up. železničar, Log pri Vrhniki, Ana Brezavšek r. Noč, Izola; Martin Mumelj, Šmartno pri Litiji; Jože Drobnič, 72, Mala vas; Tinko Voščič, brivec, Gornji grad; Jože Žnidaršič, up. pravnik, 90, Sv. Trojica na Blokah; Jože Cimprič, 72, Kočevje; Marija Umek r. Žorž, Vrhnika; Anton Starc, Ragovo; Terezija Mavrič r. Komac, 90, Log pod Mangartom; Lina Zelič, Maribor; Cirila Logar r. Samsa, Vrbovo; Franc Koncilija, mes. mojster, Novo mesto, Karel Virant, cerkovnik, Braslovče; Mirko Cof, upok., 84, Kranj; Janez Gramc, španski borec, Brežice; Anton Remškar, Potokarjev, 82, Brezovica; Ivan Kvas, št. Jakob ob Savi; Janez Bijec, cerkovnik, šentvid pri Stični; Peter Novak, mlinar, 82, Prebačevo; Jože Bolte, rudar, Trbovlje; Miroslav Strugar, elektromehanik, Črnomelj; inž. Igo Kraut, 84, Novo mesto; Ivan Urek, Senovo; Leopold Straus, upk. želez., vlakovodja, Sevnica.

17. Slovenski dan

Številne naše prireditve dobivajo, iz leta v leto, vedno bolj zaslužen naziv: tradicionalne. Saj res lepa vrsta teh naših zbiranj in taborov nosi s seboj tradicijo skupnosti, vse delo v začetkih, ki nikoli niso bili lahki, pa tudi vso odgovornost sedanjega, tudi ne lahkega položaja naše skupnosti.

Slovenski dan, ki ga vsako leto organizira naše osrednje društvo Zedinjena Slovenija, gotovo spada med najpomembnejše naše „tradicionalne tabore". Saj je bila letošnja prireditev že sedemnajsta po vrstnem redu in je privabila tako število rojakov kot le malokatera druga. In to kljub vremenu, ki se je ves dan po malem kisalo in grozilo z dežjem. Pa letos je imel slovenski dan še posebno privlačnost, ko smo na njem zopet lahko videli, slišali in se razgovarjali z našim dragim gostom, pisateljem Karlom Mauserjem.

Že v dopoldanskih urah so se rojaki začeli sestajati na Pristavi v Castelarju. Začetek je bil napovedan ob pol dvanajstih, in ob tisti uri je bilo zbranih že izredno število rojakov. Slovenski dan se je začel z mašo, katero je daroval delegat slovenskih dušnih pastirjev, msgr. Anton Orehar. Med mašo je imel na zbrane rojake nagovor, v katerem je poudarjal tudi sledeče misli:

Ohranitev in napredek naše slovenske skupine v izseljenstvu naj bo osrednja misel našega dela. Poudariti moramo skupno odgovornost, ki jo nosi vsak od nas za življenje skupnosti in se ne more nihče brez krivde izogniti.

Smer pri tem delu nam kaže Resnica — Kristus, kakor so „prvi kristjani ostali stanovitni v nauku apostolov", ki je bil samo nadaljevanje nauka in življenja Kristusovega. Ko smo jasni v nauku Kristusove resnice, moramo priznati resnico o nas samih in našem stanju, katero nam kaže dobro in napake; ako želimo, da drugi sprejmejo našo besedo, moramo tudi mi znati poslušati utemeljeno resnico našega bližnjega alj skupnosti ter se ji ukloniti, ako je v splošno dobro.

Pot našega življenja nam kaže ljubezen po zgledu prvih kristjanov, „ki so živeli v bratski skupnosti, v lomljenju kruha in molitvah". V spoštovanju svobode posameznika in svobode v delovanju skupnosti vsem, ki pozitivno prispevajo s svojo besedo in delom skupnemu dobremu. Po besedah sv. Pavla Kološanom: „Odložite jezo, srditost, hudobnost, zmerjanje in grdo govorjenje iz svojih ust. Oblecite si torej kakor izvoljenci božji, sveti in ljubljeni, prisrčno usmiljenje, dobrotljivost, ponižnost, milobo, potrpežljivost; prenašajte drug drugega in si odpuščajte, če ima kdo na kom kaj grajati; kakor je Gospod vam odpustil, tako tudi vi; na vse pa oblecite ljubezen, ki je vez popolnosti" (Kol 3, 8-12).

Ne bi bilo zadosti sedaj ohranjevati dosedanjega. misliti moramo na rodove bodočnosti, njim in sebi omogočiti rast, ki je pogoj vsakega življenja in obstanka.

Po maši sta zadoneli po pristavi argentinska in slovenska narodna himna. Ob njih zvokih sta predsednik Zedinjene Slovenije Božo Stariha, in predsednik društva Slovenska Pristava, Franc Pernišek, dvignila na drog narodni zastavi.

Pisatelj Karel Mauser med svojim govorom na 17. slovenskem dnevu

Takoj po svečanosti dviganja zastav so gostje posedli za mize, kjer so jim postregli z okusnim kosilom. Rojaki so tudi izrabili priliko opoldanskega odmora za srečanje s prijatelji in znanci, ter oseben razgovor.

POPOLDANSKI PROGRAM

Popoldanski spored 17. slovenskega dneva se je začel ob napovedani uri. Predsednik Zedinjene Slovenije Božo Stariha je pozdravil veliko število slovenskih rojakov, ki so se zbrali na Pristavi,

Zahvalil se je msgru. Oreharju za dopoldansko sv. mašo. Nato je posebej pozdravil predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, Miloša Stareta z gospo, ter slovenskega rojaka iz ZDA, slavnostnega govornika dneva, pisatelja Karla Mauserja. Vsem je ob teh pozdravnih besedah zbrana množica navdušeno ploskala. Posebej se je spomnil tudi dr. Hanželiča, ki se je letos prvič udeležil slovenskega dneva, in je bil tudi deležen priznanja navzočih.

Na odru pred občinstvom, okrašenem s slovenskima zastavama, se je razvrstil otroški pevski zbor iz Lanusa, ki ga vodi ga. Zdenka Janova, in prisrčno zapel: Videl dežele sem tuje, Zagorski zvonovi in Slovenec sem, nakar je stopil na oder, med mlade pevce v narodnih nošah, pisatelj Karel Mauser, čigar besede o slovenstvu so segle tako globoko v srce vsem navzočim, da se je marsikomu od narodnega in domovinskega občutja utrnila solza ponosa nad pripadnostjo narodu, ki ga zgodovina ni pregazila. Besedilo Mauserjevega govora objavljamo na uvodnem mestu.

Ko se je dolgotrajno odobravanje poleglo, so nam lanuški pevčki zapeli še prelepi Rož, Podjuna, Zila ter Oj Triglav, moj dom in na željo občinstva še enkrat Slovenec sem.

Na tlakovanem igrišču na mladinskem delu Pristave je nato nastopila pristavska folklorna skupina, ki jo tako temeljito pripravljata za naše slavnosti Jure Ahčin in Janez Bitenc. Ob spremljavi harmonike so nam mladi pari v narodnih nošah zaplesali v treh presledkih pet slovenskih narodnih plesov, ob splošnem odobravanju občinstva.

Po končanem kulturnem programu so se rojaki zadržali v pomenku in nato še zaplesali ob zvokih narodne in moderne glasbe, do poznih večernih ur.

OBVESTILA

SOBOTA, 15. aprila 1972:

V Slomškovem domu ob 20 redni občni zbor.

V Hladnikovem domu ob 20 Družinska večerja.

V Slovenskem domu v Carapachayu ob 18. roditeljski sestanek.

Roditeljski sestanek staršev dijakov srednješolskega tečaja „Ravn. Marka Bajuka" ob 16 v Slovenski hiši.

NEDELJA, 16. aprila 1972:

V Domu v San Martinu enajsta obletnica blagoslovitve.

V Slovenski hiši ob 9.30 mladinska sv. maša nato srečanje mladine s pisateljem Karlom Mauserjem.

V ukrajinskem centru, Ramón Falcon 3950, ob 13 otvoritev Ukrajinske univerze s slovenskim oddelkom. Za vpis je še čas. Potrebno je le spričevalo o srednji šoli v katerem koli jeziku.

SOBOTA, 22. aprila 1972:

V Slovenski hiši ob 20.30 igra v dveh dejanjih **„Kristalna menažerija".**

NEDELJA, 23. aprila 1972:

Tombola na Pristavi v Castelarju.

V Slovenski hiši ob 18 ponovitev igre **„Kristalna menažerija".**

SOBOTA 29. aprila 1972:

Sestanek SKAD-a ob 19.30 v Slovenski hiši. Predava Janez Zorec „O moderni astronomiji".

NEDELJA, 30. aprila 1972:

V San Martinu mladinski dan. Celodnevna prireditev.

PONEDELJEK, 1. maja 1972:

Občni zbor Družabne pravde v Slovenski hiši. Ob 9 sv. maša, ob 9.30 občni zbor.

Redni občni zbor SKAD-a, združen s študijskim dnem v Rožmanovem zavodu v Adrogue. Pričetek s sv. mašo ob 9.30. Predavatelj p. Al. Kukovica.

Zveza slovenskih mater in žena prireja v četrtek, dne 27. aprila svoj redni mesečni sestanek v Slovenski hiši. Predava ga. Anica Kralj. Za tem poslovilni sestanek z g. Karlom Mauserjem. Vljudno vabljene vse žene in dekleta iz vseh okrajev.

ENAJSTA OBLETNICA BLAGOSLOVITVE SLOVENSKEGA DOMA V SAN MARTINU

v nedeljo, 16. aprila.

Ob 11.30 sv. maša v dvorani doma
Ob 15.30 akademija
Po akademiji ljudska veselica
s PLANIKO

Slovensko gledališče Buenos Aires

priredi

v soboto, 22. aprila ob 20.30, v nedeljo, 23. aprila ob 18 in v soboto, 29. aprila, ob 20.30 v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158

igro v dveh dejanjih

KRISTALNA MENAŽERIJA

avtor: **TENNEESSE WILLIAMS**
Režija in scena: **Marjan Willenpart**

igrajo:

Amanda, mati — ga. Radojica Kramer-Šušteršičeva
Laura, hči — ga. Majda Uršič-Volovškova
Tom, sin — g. Maks Borštnik
Jim, zakonski kandidat — g. Martin Kovačič

Vstopnina: pesos ley 6.— in 4.—
Čisti dobiček je namenjen v korist **Zavetišča dr. Gregorija Rožmana**

Če vložite denar v

Kreditno zadrugo SLOGA

imate od tega več koristi, kot na prvi pogled izgleda.

- Za denar, ki vam je vedno na razpolago, so pri nas za leto 1972 predvidene 22% oziroma 24% obresti. Za naložbe pod istimi pogoji plačajo druge kreditne družbe največ 18% oz.20% obresti.
- Denar, naložen pri nas, gre v obliki posojil med naše rojake in odlično pomaga pri gospodarskem napredku slovenskega človeka v Argentini.
- Kot član naše zadruge imate vedno prednost za posojilo po ugodnih pogojih.

Trije razlogi, katere velja premisliti, predno naložite svoje prihranke.

Informacije v naši pisarni v Ramos Mejíji (Bmé Mitre 97) ob torkih, četrtkih in sobotah od 16 do 20 ali po telefonu 658-6574.

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebne novice

Krsti. V župni cerkvi Nstra. Sra. de Lucila v Martinezu je bil krščen Pavel Andrej Ašič, sin dr. Vitala in ge. dr. Rosite roj. Tropea. Botrovala sta gdč. María Isabel Curubeto in Ricardo Vázquez. — V nedeljo, 9. aprila, je bil krščen v Slomškovem domu v Ramos Mejía Danijel Ferdinand Vester, sin Franca in ge. Francke roj. Tomazin. Za botra sta bila ga. Lojzka Bitenc in Jože Bešter. Krstil je g. Jože Škerbec. — Krščena je bila Helena Zarnik, hči Vinka in Ljudmile roj. Rupnik. V San Miguelu jo je krstil p. Alojzij Kukovica. Botrovala sta ga. Veronika Ahlin roj. Rupnik in Ivan Zarnik. — V nedeljo, 9. aprila, je bil krščen v San Martinu Pavel Danijel Leber, sin Rudolfa in ge. Cilke roj. Dimnik. Botrovala sta Rajko Leber in Marta Dimnik. Krstil je g. Franc Grom.

MAR DEL PLATA

V Svobodni Sloveniji že dolgo ni bilo nobenega poročila o življenju in delovanju Slovencev v Mar del Plati. Da ne bi kdo izmed bravcev omenjenega našega tednika mislil, da smo se Slovenci v Mar del Plati že popolnoma utopili med tukajšnjimi domačini, se tokrat zopet oglašamo.

Najprej naj omenimo, da se vsako prvo nedeljo v mesecu redno zbiramo v kapelici Božjega obličja (Divino Rostro), zavoda za zapuščene deklice, k naši slovenski sv. maši, ki jo vzorno opravlja naš duhovni vodja preč. g. Boris Koman, in med katero med skupnimi mašnimi molitvami prepeva naš tukajšnji Slovenski pevski zbor pod vodstvom g. Slavka Tršinarja.

Zbiramo pa se tudi drugače večkrat skupaj ob prilikah, ko proslavljamo različne dogodke naše tukajšnje slovenske skupnosti. Tako smo se v soboto, dne 25. marca t. l. zbrali v eni izmed restavracij bližnjega naselja Batan na skupni večerji, ki smo jo priredili v slovo družini znanega hmeljarskega strokovnjaka **dr. Leopolda Leskovarja,** ki je bil službeno prestavljen v provinco Río Negro.

Pivovarna Quilmes, v službi katere se nahaja dr. Leskovar, se je namreč odločila, da zaradi za hmelj neprimernega podnebja ukine nasade le-tega na svojem veleposestvu "El Lupular" (Hmeljnik) v bližini Mar del Plate in da njega, ki je bil upravitelj tega veleposestva, pošlje v enakem svojstvu na drugo svoje posestvo, ki se nahaja v rodovitni dolini province Río Negro, kjer poleg različnega sadja zelo dobro uspeva tudi hmelj. Tako se dr. Leskovar po 11 letnem bivanju v Mar del Plati oziroma njeni bližini zopet vrača v kraje, kjer je pred več kot 20 leti začel svoje pionirsko delo na polju argentinskega hmeljarstva.

Med poslovilno večerjo se je v imenu navzočih rojakov in argentinskih prijateljev poslovil od dr. Leskovarja in njegove družine v kasteljanščini in v slovenskem jeziku g. Slavko Tršinar, želeč jim, da bi se v Cipollettiju, kjer se bodo nastanili, dobro počutili in po možnosti zelo pogosto obiskovali našo Mar del Plato, dr. Leskovarju osebno pa mnogo uspehov pri njegovem strokovnem delu, to se pravi, da bi imel vedno obilne letine hmelja. Dr. Leskovar se je prav tako v obeh jezikih zahvalil vsem navzočim za njemu in njegovi družini prirejeno poslovilno večerjo, g. Tršinarju pa za njegove izrečene besede in izražene želje, nakar je pevski zbor zapel nekaj slovenskih pesmi.

V prijetni družbi so hitro minevale ure in že precej po polnoči so se udeleženci večerje začeli posebno poslavljati od dr. Leskovarja in njegove družine ter se razhajati, vračajoč se na svoje domove v 14 km oddaljeno Mar del Plato.

23. aprila 1972

Tombola na Pristavi

glavni dobitek: MODERNA SPALNICA

delo priznanega mizarskega mojstra g. Franca Gričarja

Darujte dobitke!

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Mizerit
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina
Uredniški odbor:
Miloš Stare, Pavel Fajdiga, dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.086.173

Naročnina Svob. Slovénije za leto 1972: za Argentino $ 5.500.— Pri pošiljanju po pošti $ 5.700.— — ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

DRUŠTVENI OGLASNIK

Vsem gospem in pospodičnam, ki so darovale pecivo za Slovenski dan, se iskreno zahvaljuje Zedinjena Slovenija.

Seja izvršnega odbora ZS bo 13. aprila ob 19.

Seja referentov bo 14. aprila ob 20 v društvenih prostorih ZS.

Upravni svet sa bo zbral 21. aprila ob 20. Vsi odborniki vabljeni!

Nove plošče iz Slovenije

Simon Rajer

Tucumán 1561, nadstr. 7, pisarna 49
Telefon 46-9440

UNIV. PROF.
DR. JUAN BLAZNIK
Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855
C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed
specialist za ortopedijo in travmatologijo
Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT
Uraduje od 17.30 do 19.30.
Ponedeljek, sredo, petek
Lavalle 2331, p. 5. of. 10
T. E. 47-4852

V neizmerni žalosti sporočamo, da je umrl v ponedeljek, 10. t. m., v Berazategiju naš predobri mož, oče, brat in stric

Rudolf Vidmar

Neizprosna bolezen nam ga je mnogo prerano iztrgala iz naše družine.

K večnemu počitku smo ga položili v torek, 11. t. m. dopoldne na pokopališče v Espeleti.

„V stiskah, Gospod, sem klical Tvoje ime, in prišel si mi pomagat..."

Žalujoči: **Olga** — žena
Nevenka, Rudi — otroka
Ančka, Micka, Lojzka, Pepca — sestre
Jože, France — brata
in ostalo sorodstvo.

Berazategui, Št. Jošt, Stopiče, Videm, Stranska vas

D. S. P. B. — TABOR, Argentina sporoča žalostno vest svojim članom in prijateljem, da nam je kruta bolezen ugrabila iz naših vrst v ponedeljek, 10. t. m., soborca, prijatelja in tajnika našega starešinstva

poročnika Rudija Vidmarja

Velika je teža udarca nenadomestljive izgube zvestega soborca, vendar tolaži nas zavest neskončnega plačila Gospodarja življenja in smrti svojemu zvestemu služabniku.

Žalujoči družini naše globoko sožalje!

Starešinstvo DSPB — TABOR

Zahvala

Ob težki izgubi naše dobre in skrbne matere

Marije Novak

se zahvaljujemo vsem, ki so jo hodili obiskovat v njeni težki bolezni. Posebej še vsem onim, ki so jo prišli kropit in jo spremljali na njeni zadnji poti, zlasti gg. duhovnikom in vsem darovalcem cvetja, naj Bog stotero povrne. — Mamo priporočamo v molitev

Družina Novak

SLOMŠKOV DOM

Nedelja, 23. aprila ob 9:

DRUŽINSKA NEDELJA

Na sporedu razgovor s pisateljem Karlom Mauserjem

Po razgovoru skupno kosilo. Vsi lepo vabljeni.

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

SLOVENSKI DOM — BERAZATEGUI sporoča žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš zvesti član

gospod Rudolf Vidmar,

ki je podlegel težki bolezni v ponedeljek, dne 10. aprila t. l.

K zasluženemu počitku smo ga položili v torek, 11. t. m., na pokopališče v Espeleti.

Čeprav odhaja od nas, spomin njegov med nami bo živel večno.

Težko prizadeti družini naše globoko sožalje.

Odbor

Vsem prijateljem in znancem sporočamo prežalostno vest, da nas je v 51. letu starosti dne 5. aprila 1972 nenadoma za vedno zapustil naš dragi mož, oče, sin in brat, gospod

Drago Bujas

Zahvaljujemo se vsem darovalcem vencev in cvetja prav tako kot vsem, ki so ga prišli kropit.

Posebna zahvala č. g. Matiji Borštnarju za pogrebno sv. mašo in pogrebne obrede, kot tudi vsem, ki so ga spremili na zadnji poti.

Mihaela roj. Prelog, žena
Tomi in Adrijana, otroka
Družine: **M. Bujas, M. Prelog st., V. Klemenčič, F. Tomaževič in M. Prelog ml.**

Buenos Aires, Zagreb, Šibenik, Ljubljana

Slovensko zavetišče je v gradnji - pomagaj nam ga zgraditi

Spomin na Čeginj, Gonars in Renicci

Fašistično nasilje v Sloveniji pred 30. leti

Sem in tja smo opazili kako žensko, ki si je z robcem brisala oči in nas pomilovala. Zelo verjetno so bile te redke izjeme slovenskega pokolenja, kar v Furlaniji ni redek slučaj. Mi se za vse to nismo zmenili in smo skorajda ponosno pokoncu nosili glave.

Pred vhodom v taborišče je stala velika baraka s parnim kotlom v katerega smo morali dati vso obleko, da so tako uničili vse uši, katerih smo bili potem za nekaj časa rešeni. Kdorkoli je kdaj imel uši in ni imel možnosti ter sredstev na razpolago, da bi jih odpravil, ve, da bi človek samo zaradi uši ponorel ali naredil samomor. Če se število uši na enem samem človeku pomnoži v tisoče kot je to bilo v našem primeru, je lažje razumeti olajšanje, ki nam ga je dal omenjeni parni kotel.

Taborišče v Gonarsu je bilo zelo razsežno ter razdeljeno v tri sektorje in sicer po starogrškem abecednem redu v „Alfa", „Beta" in „Gama". Nas so po enodnevnem bivanju v sektorju „Alfa" nastanili „za stalno" v sektorju „Beta". Tu so bile postavljene lesene barake. Dvaindvajset po številu. Za sto ljudi vsaka. Nekatere so bile ob našem prihodu že zasedene. V Ljubljani in okolici so medtem Lahi delali racije in več transportov le-teh navozili v Gonars. En transport je bilo samih Logatčanov.

Taborišče je bilo obdano s tremi ograjami bodeče žice in z visokimi stražnimi stolpi na katerih so bili montirani močni vrtljivi žarometi. Beg preko žice bi bil le nesmiseln samomor, česar se je vsakdo dobro zavedal in že „a priori" tako misel opustil.

Hrana je bila v tem taborišču še slabša kot v Čeginju, zmanjšali so namreč dnevni obrok kruha na 80 gramov, v „juhi", ki je bila s sirom zabeljena voda pa so plavali po štirje ali pet makaronov. Kuhinja je bila za sektorjema „Beta" in „Gama". V kuhinjo so se na nepojasnjen način vrinili sami komunisti, katerih je precej prišlo v Gonars iz Ljubljane med našim bivanjem v Čeginju. Šef kuhinje je bil znani debelušni in v Gonarsu z mastjo zalit komunist Šviligoj, primorski rojak, glavni kuhar pa tudi znani komunistični strahovalec Tone Jančič iz Dravelj pri Ljubljani, ki sta se v kuhinji mastila na račun sointernirancev, umirajočih od lakote, čisto po načinu komunistične enakopravnosti.

Slovenski narodni poslanec na kolu

Strah in trepet vseh taboriščnikov je bil komandant taborišča, alpinski kapetan Macchi, ki je po svoji fizionomiji zelo sličil dr. Korošču, po značaju pa je bil sadist gestapovske sorte. Za vsako malenkost te je dal privezati na kol po eno, dve ali tri ure. V zadnjem transportu je prišel v Gonars tudi bivši narodni poslanec pok. Pavle Mašič. Prvi dan bivanja v taborišču se je pregrešil s tem, da je vsled oslabelosti sedel na tla, namesto da bi stal v vrsti pri delitvi hrane. Četudi za ta predpis ni vedel, ga je Macchi dal privezati na kol na katerem je pok. Pavle ob žgočem soncu visel eno uro. Kot Kristusa na križu smo ga od daleč gledali in z njim trpeli tudi mi, a pomagati mu nismo mogli. Ob pogledu na tako visečega Pavleta so se nam v srcu vrstili naklepi maščevanja nad Lahi ob kakršnikoli priliki, saj se nam je zdelo, da so z Mašičem Lahi obesili Slovenjio na kol. Preje in pozneje je bilo mnogo takih in še hujših primerov obešanja na kol.

Z vročino, ki se je stopnjevala iz dneva v dan, so taboriščniki jeli vidno hirati. Doživeli smo prve primere smrti vsled popolne oslabelosti in so vsled pomanjkanja vitaminov nekaterim začeli izpadati zobje, drugim se je začela lupiti koža na čuden način, spet tretjim je delno odpovedal živčni sistem itd.

K sreči so v brezupni položaj začeli prihajati od svojcev iz domovine zavoji suhe hrane, katere je iz Ljubljane v Gonars dostavljalo transportno podjetje "Tanko" iz Ljubljane. Dovoljeno je bilo poslati le 5 kg težak zavoj na osebo enkrat mesečno. Pri tem pa so nastale nove, resne težkoče. Ob prejetju zavoja se mnogi vsled strašne lakote niso mogli obvladati in so vso vsebino zavoja pojedli takoj prvi dan, kar je bilo za marsikoga usodno. Značilno je, da lakota pripelje človeka mnogokrat do tega, da ne more več trezno misliti. Kljub opozorilom sointernirancev, je bilo slišati izjave takih, ki so izgubili kontrolo nad samim seboj kot npr.: „Pusti me, da se še enkrat do sitega najem, potem naj pride karkoli!" Spominjam se lepega in postavnega devetnajstletnega fanta Ivana Kogovška iz Dravelj pri Ljubljani, ki je dobil v zavoju od doma tudi mesno konzervo,jo zvečer ob desetih pojedel s prepečenim kruhom, čez dobri dve uri pa je podlegel želodčnim krčem.

Oni, kateri vsebine zavoja niso takoj pojedli so hranili preostalo vsebino v pogradih med slamo. Prepečenec, katerega so svojci pripravili največkrat z majhno količino maščobe, je privabil v barake ogromne količine sestradanih poljskih miši. Ob neki priliki je padel mojemu sosedu z zgornjega pograda košček prepečenca na tla, ki so bila lesena. V trenutku ga je naskočilo deset do petnajst miši, ki so se vpričo nas vseh v baraki teple zanj. Žalostna zabava — pa vendar svojevrstna zabava.

Mogoče so bile ravno miši vzrok, morda pa tudi odprta stranišča, da se je v taborišču pojavila naenkrat

krvava griža

ki je kaj kmalu zahtevala svoje žrtve. Uprava taborišča ni prav ničesar ukrenila, da bi to nevarno epidemijo ustavila. Kakšni reveži postanejo tisti, ki obolijo za to boleznijo, ve le dotični, ki je to sam doživel. Pri tem moram posebej omeniti, da je mnoge ozdravil in rešil te strašne bolezni farmacevt iz Ljubljane g. Oskar Deu, ki je v zavoju od doma dobil precej zdravil, med njimi tudi tablete proti krvavi griži in jih delil vsem obolelim brezplačno, dokler mu niso pošle. Bog naj mu poplača to veliko dobroto.

Rdeči teror

Ob drugi pošiljki zavojev suhe hrane iz Ljubljane so začeli dvigati glave komunisti, ki so hoteli s terorjem prisiliti vse internirance, da bi zavoje s hrano izročali njim, on pa bi potem njih vsebino enakomerno razdelili med vse internirance, češ da jih je nekaj, ki ne dobivajo zavojev zaradi tega, ker nimajo svojcev. Do tukaj bi bilo vse v redu. Ker pa so ravno v tem času začeli prihajati zavoji prav za take internirance brez svojcev, ki so jih pripravili in zanje zbirali rojaki z Goriške (pri tej akciji je veliko sodelovala družina Butulj, ki živi v Argentini), pa jih je taboriščna pisarna, ki sta jo v tem oziru vodila bratca Hreščaka, izročala le komunistom in se je to takoj razvedelo, njihova namera ni uspela.

"Po farjih nič!"

Drug primer komunističnega terorja v Gonarsu je nastal ob priliki obiska dr. Franca Blatnika, znanega salezijanskega duhovnika z Rakovnika, ki se mu je posrečilo zvrtati dovoljenje za tak obisk. Gibal se je prosto po taborišču brez kakršnegakoli laškega spremstva, hodil po barakah, se razgovarjal z vsakomer in dejal, da je pripravljen nesti pisana sporočila našim domačim, katera naj napišemo kar v kak zvezek, ki ga je lažje skriti kot pa kopico pisem. Ko so za to zvedeli komunisti (z nekim Laknerjem na čelu), so brž vrgli med nas: „Po farjih nič. Kdor bo poslal kaj po farju je izdajalec!" Le redki so podlegli temu terorju vsled strahu, preostala večina pa je dr. Blatniku zaupala in po njemu poslala sporočila in želje svojcem, katera so vsa v redu prišla na mesta, kamor so bila namenjena.

(Nadaljevanje prihodnjič)